

Regelink
Ecologie & Landschap

Activiteitenplan gewone dwergvleermuis

Dico terrein Uden

In het kader van de Wet natuurbescherming

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	P.T. Twisk
In opdracht van	Heijmans Vastgoed
Naam opdrachtgever	B. van den Broek
Rapportnummer	RA17596-02
Status rapport	Concept
Datum oplevering rapport	14 mei 2018
Aantal pagina's	22
Collegiale toets	J. Arisz
Wijze van citeren	Twisk, P.T., 2018. Activiteitenplan gewone dwergvleermuis Dico terrein Uden. In het kader van de Wet natuurbescherming. Rapport RA17596-02, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Papenweg 5
6261 NE Mheer
085-7737676
info@regelink.net
www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Doel	4
2. Huidige situatie	5
2.1 Ligging plangebied	5
2.2 Beschermde soorten	5
3. Ingreep	6
3.1 Omschrijving ingreep	6
3.2 Voorwaarden voor een ontheffing	7
4. Mitigerende maatregelen	12
4.1 Alternatieve verblijfplaatsen	12
4.2 Aangepaste werkwijze	13
4.3 Periode	14
4.4 Overige maatregelen	14
5. Bovenwettelijke maatregelen	16
6. Bronnen	17
6.1 Literatuur	17
6.2 Websites	17
Bijlage 1. Wet natuurbescherming	18

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In opdracht van Heijmans Vastgoed BV is door Agel adviseurs in 2017 een ecologische quickscan uitgevoerd in het plangebied Dico terrein te Uden (Spruijt, 2017). Daarna is ter plaatse door Ekoza in datzelfde jaar een onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd (Raaijmakers, 2017). Aanleiding van deze onderzoeken is het voornemen om in het plangebied een woonwijk te ontwikkelen. Bij het genoemde vleermuisonderzoek werd een zomer- en paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) in het plangebied aangetroffen.

Deze diersoort en functie zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. In het kader van de zorgplicht (artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming) en het voorkomen van overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming moeten bij de geplande ingreep voor de gewone dwergvleermuis mitigerende maatregelen worden getroffen. Dat zijn maatregelen die erop gericht zijn negatieve effecten op de gewone dwergvleermuis zoveel mogelijk te voorkomen dan wel te verzachten.

1.2 Doel

De voorliggende rapportage beschrijft de handelingen die moeten worden uitgevoerd om negatieve effecten op beschermde soorten zoveel mogelijk te voorkomen dan wel te verzachten. Het rapport beantwoordt de volgende vragen:

- In welke periode dient de ingreep te worden uitgevoerd om negatieve effecten op gewone dwergvleermuis zoveel mogelijk te voorkomen?
- Welke aanpassingen in de werkwijze tijdens de ingreep kunnen negatieve effecten op gewone dwergvleermuis zoveel mogelijk voorkomen?
- Welke voorwaarden moeten aan de ingreep gesteld worden om de functionaliteit van het leefgebied voor gewone dwergvleermuis te behouden?

Bij het opstellen van deze rapportage is uitgegaan van de definities zoals weergegeven op de website van Regelink Ecologie & Landschap¹.

¹ <http://www.regelink.net/kenniscentrum/definities-vleermuizenonderzoek/>

2. Huidige situatie

2.1 Ligging plangebied

Het plangebied betreft het Dico terrein in Uden, in de provincie Noord-Brabant. In Figuur 1 is de begrenzing van het plangebied met rood aangegeven. Het plangebied wordt aan de zuidzijde begrensd door woningen en tuinen die gelegen zijn aan de Maasstraat, aan de westzijde door Velmolenweg, aan de noordzijde door de Losplaats en aan de oostzijde door de Volkelseweg. Voor een nadere beschrijving van het plangebied zie 'Quickscan natuurwetgeving DICO-terrein te Uden' (Spruijt, 2017).

Figuur 1. Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. Ondergrond: © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2018.

2.2 Beschermd soorten

In het voormalige Dico gebouw is in 2017 een zomer- en paarverblijfplaats van vier tot zes gewone dwergvleermuizen vastgesteld (Raaijmakers, 2017).

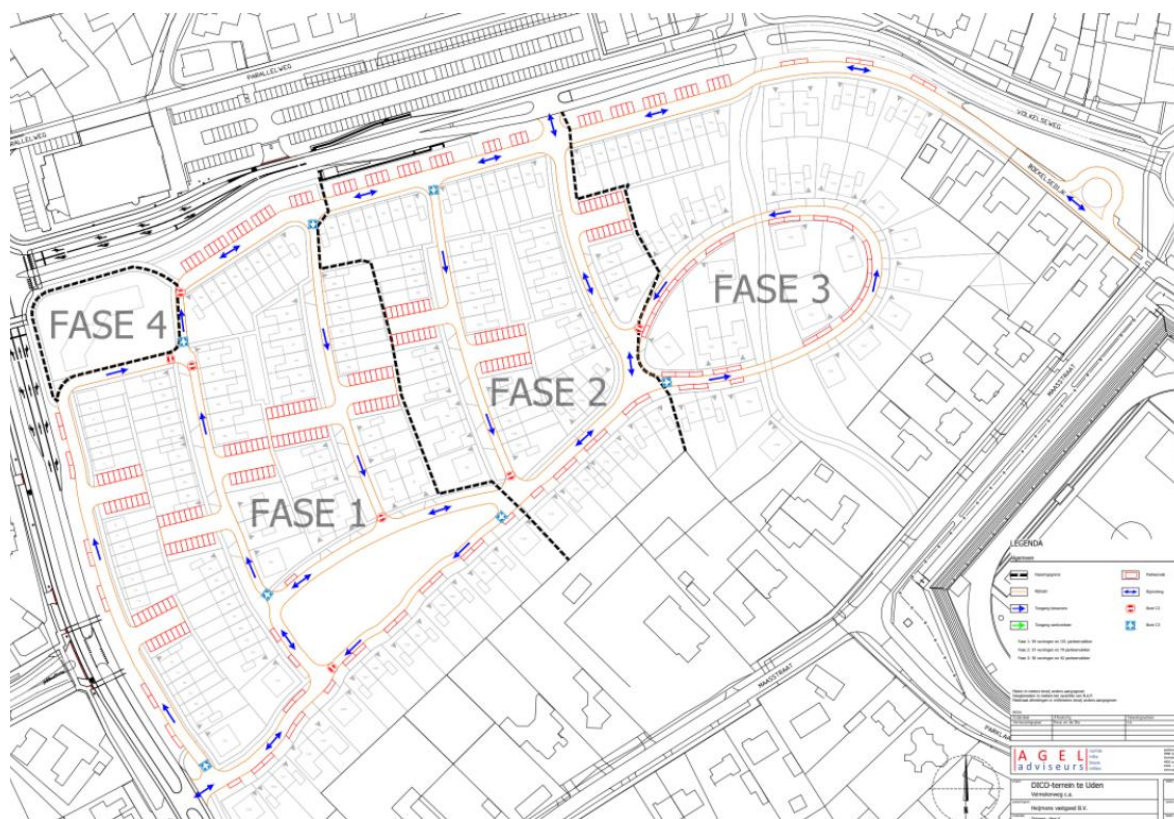
3. Ingreep

3.1 Omschrijving ingreep

Heijmans Vastgoedontwikkeling is voornemens om in het plangebied het aanwezige gebouw te slopen en op deze plaats en het omringende terrein nieuwbouw uit te voeren. Ingrepen die daartoe in het plangebied moeten plaatsvinden bestaan voornamelijk uit:

- verwijderen bomen en opslag, gepland in maart 2018;
- bouwrijp maken grond fase 1, gepland in juni-september 2018;
- start nieuwbouw fase 1, gepland in november 2018;
- slopen gebouw, gepland in januari-maart 2019;
- start nieuwbouw fase 2 en 3, gepland april 2019.

Het te slopen gebouw bevindt zich in het deel van het plangebied waar fase 2 binnen valt. Het is nog niet bekend wanneer fase 4 van start gaat.

Figuur 2. Toekomstige inrichting plangebied, met fasering bouw.

3.2 Voorwaarden voor een ontheffing

Conform artikel 3.3 lid 4 en artikel 3.8 lid 5 van de Wet natuurbescherming kan een ontheffing alleen worden verstrekt wanneer er is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden²:

- er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- de ingreep valt onder een in de wet genoemd belang;
- de ingreep leidt niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

3.2.1 Alternatievenafweging

Het nu aanwezige kantoorpand past niet in de structuurvisie Centrum Oost (2004) van de Gemeente Uden. Het plangebied op een rendabele manier ontwikkelen is alleen mogelijk door het verwijderen van het pand en het plangebied geheel opnieuw in te richten. Behoud van het pand met de verblijfplaats van gewone dwergvleermuizen is derhalve niet mogelijk binnen redelijke grenzen. Het behoud van het pand is derhalve niet als mogelijkheid overwogen.

Gelet op de functies van de verblijfplaats, een zomer- en paarverblijfplaats, vindt sloop in een gunstige tijd van het jaar (januari – maart) plaats, mits werende voorzieningen zijn getroffen in oktober van het voorgaande jaar. Zie voor de werkwijze 4.2 van dit activiteitenplan. Sloop in een periode waarbij minder nadelige gevolgen zouden optreden is niet mogelijk. Ten aanzien van de periode waarin de ingreep wordt uitgevoerd zijn alternatieven derhalve ook niet overwogen.

De voorzieningen die zijn gerealiseerd ter vervanging van de paar- en zomerverblijfplaats bieden naar verwachting voor tien tot twintig jaar een volwaardig alternatief. De voorzieningen die in de nieuwbouw worden toegepast bieden naar verwachting eveneens een volwaardig alternatief voor de functies die het te slopen gebouw bood. Een werkwijze en voorzieningen die betere mogelijkheden bieden ter vervanging van de paar- en zomerverblijfplaats zijn ons niet bekend zodat ook ten aanzien hiervan alternatieven niet zijn overwogen.

3.2.2 Belangen

De Wet natuurbescherming noemt een aantal belangen waar een ingreep onder kan vallen. De gewone dwergvleermuis valt onder de Habitatrichtlijn. In de Habitatrichtlijn worden de volgende belangen genoemd:

1. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;

² Zie de wettekst in <http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2017-09-01#Hoofdstuk3>

-
2. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 3. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 4. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
 5. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Dwingende reden van groot openbaar belang

De hiervoor beschreven ingreep valt onder belang 3. De onderbouwing hiervoor is als volgt:

Eén van de structuurvisies die voor de Omgevingsvisie van toepassing was is de 'Structuurvisie Centrum Oost (november 2004)'. In deze structuurvisie is reeds toegelicht dat het DICO-terrein waarbinnen het kantoorpand is gelegen, wordt gezien als een kans voor de realisatie van een 'attractief woonmilieu', met een mix aan appartementen en grondgebonden woningen in een dorpse, groene setting nabij voorzieningen.

De betreffende ontwikkeling voorziet in de realisatie van een nieuw aantrekkelijk woongebied, gelegen op een centrale plek in Uden en nabij tal van voorzieningen. In het plan wordt een mix aan woningtypen gerealiseerd; van appartementen tot patio- en vrijstaande woningen.

Het plangebied is gelegen binnen deelgebied 'Woongebieden in de kern Uden'. Enkele van de aandachtspunten van de gemeente in de woongebieden zijn:

- Behoud van een prettig woon- en leefklimaat;
- Voldoende duurzame en toekomstbestendige woningen (levensloopbestendig) voor alle relevante doelgroepen;
- De eigen identiteit van de wijken als kwaliteit versterken;
- Bij initiatieven in de woningvoorraad zal verduurzamen nadrukkelijk een rol moeten spelen in de afweging.

Het behoud van het kantoorpand (met daarin de verblijfplaats van vleermuizen) heeft negatieve gevolgen op de hiervoor genoemde aandachtspunten die voor dit woongebied zijn gedefinieerd.

Enerzijds past de nieuwbouw ontwikkeling binnen de 'Structuurvisie Centrum Oost' en anderzijds de aandachtspunten voor dit deelgebied 'Woongebieden in de kern Uden'. Verder is de woningbouwontwikkeling van het DICO-terrein tevens in overeenstemming met de Omgevingsvisie Uden 2015 en draagt deze bij aan het ruimtelijk wensbeeld en de kernkwaliteiten voor deze plek. Dit tezamen maakt dat de locatie kantoorpand wordt omgezet naar een woonfunctie.

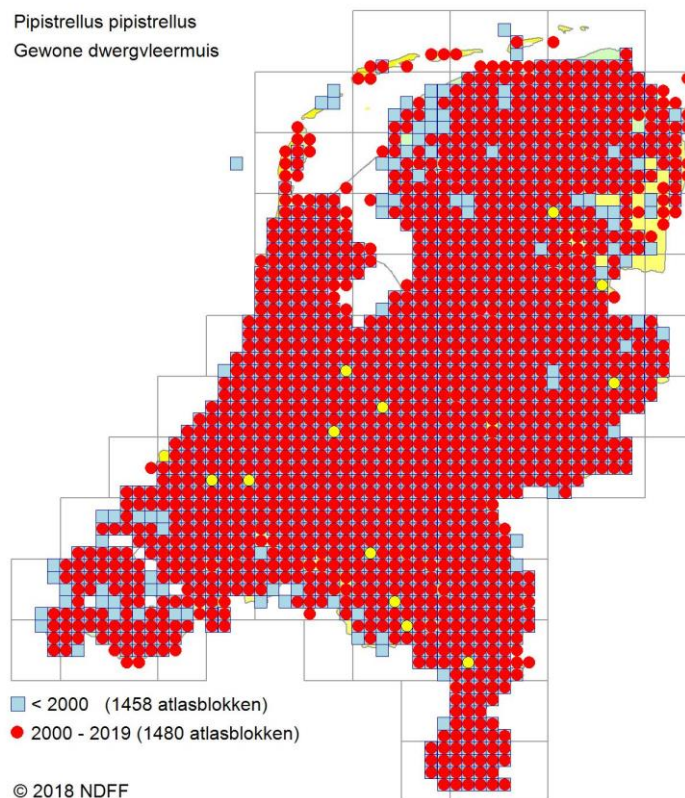
Wethouder René Peerenboom: "Het is duidelijk te zien dat de woningmarkt verder aantrekt. De vraag naar nieuwbouw is enorm toegenomen. De gemeente probeert natuurlijk voor zover mogelijk te voorzien in deze vraag, zowel met kleine als met grote plannen zoals Dico, Runmolen en De Ruiter."

Bron: Website gemeente Uden

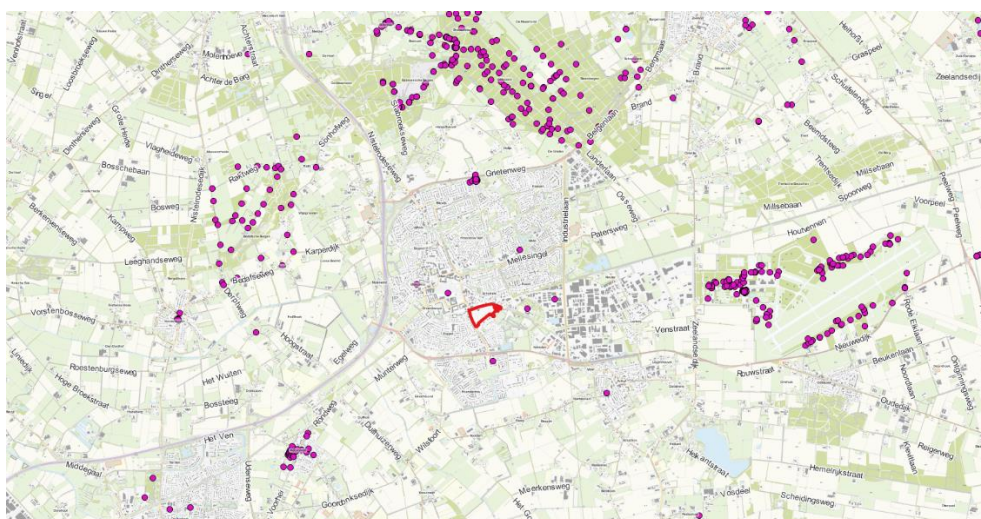
3.2.3 Staat van instandhouding

Verspreiding en voorkomen

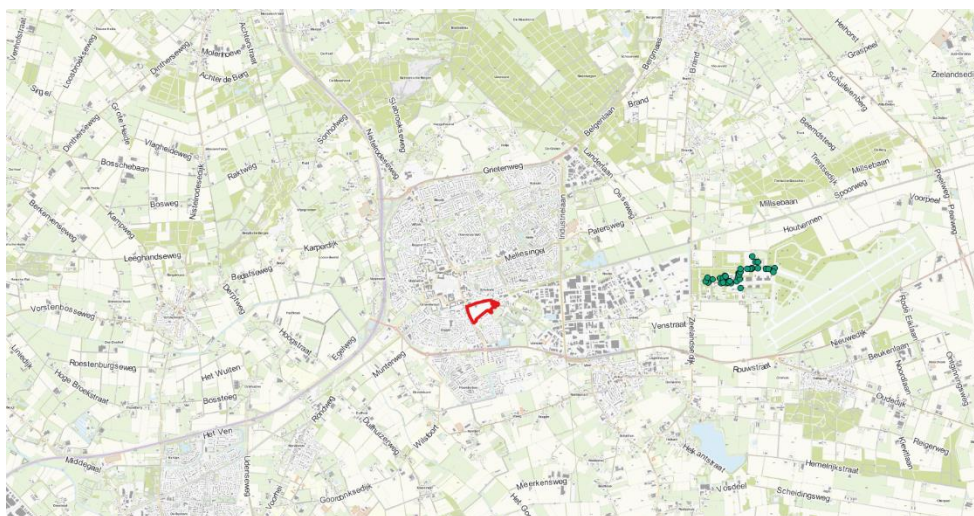
De gewone dwergvleermuis is een algemene vleermuissoort, zowel in Nederland en in Noord-Brabant (zie Figuur 3) als in de omgeving van Uden (zie Figuur 4). Bij deze laatste figuur is op te merken dat hier een duidelijk waarnemerseffect zichtbaar is. De waarnemingen laten vooral zien waar onderzoek is uitgevoerd en niet (zondermeer) waar de gewone dwergvleermuis voorkomt. Zo is een belangrijk deel van de waarnemingen op Vliegbasis Volkel terug te voeren op een onderzoek in 2012 door Regelink Ecologie & Landschap: zie hiervoor Figuur 5. Op basis hiervan en van ervaringen tijdens verschillende onderzoeken in (bijvoorbeeld) de omgeving van 's-Hertogenbosch is aannemelijk dat de gewone dwergvleermuis algemeen voorkomt in Uden en omgeving.

Figuur 3. Verspreiding gewone dwergvleermuis in Nederland. Bron: verspreidingsatlas.nl/zoogdieren.

Figuur 4. Waarnemingen van gewone dwergvleermuis (paarse stippen) in Uden en omgeving 2010-2018, beschikbaar in de NDFF. Ondergrond: © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2018. Gegevens: © BIJ12.

Figuur 5. Waarnemingen van gewone dwergvleermuis (groene stip) op Vliegbasis Volkel van een onderzoek door Regelink Ecologie & Landschap in 2012. Ondergrond: © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2018.

Populatietrend

Van de gewone dwergvleermuis zijn geen betrouwbare landelijke of regionale trendgegevens beschikbaar. De eerste, nog onvoldoende betrouwbare, gegevens van auto-transecten laten vanaf 2013 een stabiele trend zien (Jansen *et al*, 2017).

Leefgebied

De gewone dwergvleermuis is een huisbewonende soort die in tal van terreinen, zoals tuinen, bomenrijen en bos, foerageert. Het na-isoleren van huizen kan ongunstig zijn voor deze soort. Dit vindt sinds de jaren 1970 plaats. Dit kan het leefgebied van deze soort ongunstig hebben beïnvloed. Gelet op de resultaten van grootschalige inventarisaties in onder andere Tilburg komt deze soort echter nog algemeen voor in Nederland.

Toekomst leefgebied

Gelet op het op grote schaal na-isoleren van woningen is niet uit te sluiten dat het leefgebied van de gewone dwergvleermuis afneemt. De ontwikkeling van het leefgebied is daarom te omschrijven als matig ongunstig.

Conclusie Staat van instandhouding

Op basis van voorgaande vier criteria is de staat van instandhouding van gewone dwergvleermuis te omschrijven als gunstig tot licht ongunstig.

4. Mitigerende maatregelen

Negatieve effecten op gewone dwergvleermuis kunnen ontstaan doordat bij de ingreep dieren worden verwond en/of gedood en een vaste rust- en verblijfplaats verloren gaat. Deze effecten vormen een overtreding van de Wet natuurbescherming.

In dit hoofdstuk staat aangegeven welke maatregelen genomen dienen te worden om schade aan gewone dwergvleermuis zoveel mogelijk te voorkomen dan wel te beperken. Hierbij wordt het Kennisdocument Gewone dwergvleermuis gevolgd. Werken conform de eisen uit dit document geeft een grote mate van zekerheid dat de mitigerende maatregelen van voldoende kwaliteit zijn om overtreding van de Wet natuurbescherming zoveel mogelijk te voorkomen.

4.1 Alternatieve verblijfplaatsen

4.1.1 Tijdelijke verblijfplaatsen

- Om de periode tussen sloop en voltooiing van de nieuwbouw te overbruggen zijn in de directe omgeving van het plangebied vier vleermuiskasten opgehangen die aantoonbaar geschikt zijn als zomer- en paarverblijfplaats voor gewone dwergvleermuizen (type Fassadenflachkasten van Hasselfeldt). Deze kasten moeten blijven hangen tot minimaal zes maanden nadat permanente verblijfplaatsen in de nieuwbouw gerealiseerd zijn.
- De kasten zijn op een afstand van 160 tot 217 m van de oorspronkelijke verblijfplaats (zie Twisk, 2018), en buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden aangebracht.
- De kasten zijn zo opgehangen dat deze verschillende microklimaten aanbieden doordat ze verschillende expositie hebben ten opzichte van de zon.
- De kasten hebben een locatie die vergelijkbaar is met de oorspronkelijke situatie wat betreft hoogte, vrije aanvliegroute en duisternis. Ook zijn de kasten vrij van verstoring en buiten bereik van predatoren.
- De kasten zijn op 26 maart 2018 opgehangen zodat de vleermuizen voldoende tijd hebben om de nieuw aangeboden vleermuiskasten te ontdekken voorafgaande aan het paarseizoen (dat loopt van augustus – september).
- Het verwijderen van de tijdelijke voorzieningen is niet noodzakelijk. De kasten vormen geen belemmering en komen de vleermuizen ten goede als deze blijven hangen zolang de kasten functioneel zijn.

4.1.2 Permanente verblijfplaatsen

- Indien bij de realisatie van de nieuwbouw spouwmuren worden toegepast waarin een restruimte aanwezig is, dient een deel van de woningen aan de zuidwest- en/of zuidzijde van de woningen op minimaal vier plaatsen voorzien te worden van open stootvoegen van minimaal 14 mm breedte. Deze stootvoegen bieden vleermuizen toegang tot de luchtspouw. Ook dienen open stootvoegen aangebracht te worden op blinde stukken in de muur, zodat vleermuizen daar kunnen landen en vervolgens een spouwmuur kunnen inkruipen. Dit dient bij tenminste vier woningen aan de rand van het plangebied te gebeuren. Gelet op de mogelijk negatieve invloed van het na-isoleren van woningen elders is het wenselijk op meer plaatsen dit toe te passen.
- Wanneer steenwol als isolatiemateriaal wordt gebruikt moet dit worden afgedekt met stevig, plastic gaas.
- Indien de spouw van de woningen geïsoleerd wordt na afronding van de bouw en de spouwmuren geheel gevuld worden, dienen tijdens de bouw inbouwvoorzieningen voor vleermuizen toegepast te worden. Hiervoor kan bijvoorbeeld de 'FLEDERMAUSEINBAUSTEIN MODULE 145 MM MIT RÜCKWAND' van Hasselfeldt gebruikt worden. Ook dit dient bij tenminste vier woningen gedaan te worden.
- De locaties waar open stootvoegen of inbouwvoorzieningen worden toegepast dienen bepaald te worden in overleg met een vleermuisdeskundige.

Door bovenstaande maatregelen te treffen ontstaan voor gewone dwergvleermuizen mogelijkheden om zomer- en paarverblijfplaatsen in gebruik te nemen die duurzaam kunnen voortbestaan.

4.2 Aangepaste werkwijze

- De sloop van het gebouw staat gepland in januari – maart 2019. Om uit te sluiten dat bij de sloop dieren worden gedood dienen eventueel aanwezige vleermuizen in oktober 2018 te worden buitensloten. Dit moet gebeuren met 'exclusion flaps'. Dit zijn stukken stevig plastic folie die aan bovenzijde tegen de muur worden bevestigd zodat deze openingen zoals stootvoegen afdekken. Aan de onderzijde hangen deze flappen los. Dit biedt vleermuizen wel de mogelijkheid weg te komen maar verhindert terugkeer. Het plaatsen van de flappen moet onder begeleiding van een deskundige op het gebied van vleermuizen worden uitgevoerd.
- Nadat het gebouw ongeschikt gemaakt is voor vleermuizen dient het gebouw minimaal drie dagen met avondtemperaturen van meer dan 10 °C ongemoeid te worden gelaten. Vervolgens dient door een vleermuisdeskundige onderzocht te worden via een

avondbezoek of er zich nog vleermuizen in het gebouw bevinden. Als dit het geval is dienen nadere werende maatregelen getroffen te worden.

- Als is vastgesteld dat zich geen vleermuizen meer in het gebouw bevinden dienen de openingen afgesloten worden, bijvoorbeeld met pur schuim, en kunnen de exclusion flaps worden weggehaald.

4.3 Periode

- De sloop vindt plaats in een periode (januari – maart) waarin, op basis van de uitgevoerde onderzoeken, aangenomen mag worden dat er geen vleermuizen in het pand aanwezig zijn en het pand geen functie vervult voor vleermuizen. Mits de onder 4.2 vermelde maatregelen worden toegepast mag worden aangenomen dat de vleermuizen geen directe nadelen van de ingreep ondervinden en dat de ingreep in een gunstige tijd van het jaar wordt uitgevoerd.
- Naast de aanwezigheid van vleermuizen dient bij de sloop van het gebouw ook rekening gehouden te worden met broedende vogels (die in de directe omgeving van het gebouw aanwezig kunnen zijn). Indien maatregelen voorafgaande aan het broedseizoen zijn getroffen waarmee zo goed mogelijk te voorkomen is dat broedende vogels aanwezig zijn (zoals het verwijderen van bomen en struiken) kan volstaan worden met een check op aanwezigheid van broedende vogels voorafgaande aan de sloop. Het treffen van werende maatregelen voor gewone dwergvleermuis kan wel tijdens het broedseizoen uitgevoerd worden.

4.4 Overige maatregelen

- Bij verdere (toekomstige) werkzaamheden binnen het plangebied is het van belang dat het plangebied en de directe omgeving niet méér of op andere locaties verlicht worden dan in de huidige situatie het geval is. Door verlichting kan verstoring van vleermuizen optreden, waardoor vleermuizen het gebied gaan mijden. Omdat de omgeving van het plangebied vermoedelijk essentieel foerageergebied vormt voor vleermuizen en hier vermoedelijk verblijfplaatsen van lichtgevoelige vleermuissoorten aanwezig zijn kan de Wet natuurbescherming alsnog overtreden worden.
- Indien gebruik van kunstmatige verlichting gedurende de uitvoering van de werkzaamheden noodzakelijk is dient deze zoveel mogelijk beperkt te worden en gericht te worden op die plaatsen waar verlichting nodig is. Uitstraling van verlichting naar boven, naar water en naar de omgeving toe moet zoveel mogelijk voorkomen worden door gebruik te maken van armaturen die licht bundelen.
- Alle werkzaamheden die een negatief effect kunnen hebben op gewone dwergvleermuis moeten aantoonbaar worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van vleermuizen.

- Voordat de ingreep plaatsvindt dient een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

5. Bovenwettelijke maatregelen

In voorgaande hoofdstukken is beschreven op welke manier overtreding van de Wet natuurbescherming zo goed mogelijk te voorkomen is. Daarnaast kunnen bij uitvoering van de nieuwbouw bovenwettelijke maatregelen uitgevoerd worden die gunstig zijn voor kwetsbare soorten zoals huismus (*Passer domesticus*), gierwaluw (*Apus apus*), tongvaren (*Asplenium scolopendrium*) en steenbreekvaren (*Asplenium trichomanes*). Dit kan bijdragen aan de staat van instandhouding van deze soorten waardoor de kans afneemt dat bij ingrepen elders deze in het geding komt.

Ten behoeve huismus kunnen onder de rand van het dak vogelvides worden toegepast. Dit vervangt het meestal toegepaste vogelschroot en biedt mussen duurzaam een nestgelegenheid. Voor gierwaluw kunnen inbouw neststenen worden toepast. Deze dienen hoog en bij voorkeur bij blinde muren of muren met weinig ramen toegepast te worden.

Indien bij de inrichting van het plangebied ook gemetselde tuinafscheidingen gerealiseerd worden kan hierbij speciale bakstenen en mortel toegepast worden die veel sneller dan gebruikelijk een groeiplaats bieden voor muurplanten. Voor de bakstenen kunnen stenen worden gebruikt van klasse B3, WF HV mangaan die gereduceerd gesinterd zijn, met vorstklasse D. Dit zijn stenen die niet zo hard zijn als andere stenen. Mortel kan gebruikt worden in de verhoudingen een deel kalk, een deel cement en zes delen zand. Voor meer informatie zie Dijkstra (2016). Door per vak aan de voet van een tuinmuur een opening te maken van 15 x 15 cm blijft een tuin toegankelijk voor egels (*Erinaceus europaeus*).

Voor de beplanting kunnen inheemse soorten als zomereik (*Quercus rober*), meidoorn (*Craetagus spec.*) en sleedoorn (*Prunus spinosa*) worden gebruikt. Deze soorten trekken veel verschillende insecten aan die op hun beurt veel vogels en vleermuizen aantrekken. Beplanting kan het beste in aaneengesloten singels worden aangeplant omdat daarmee routes ontstaan voor soorten als egel, eekhoorn (*Sciurus vulgaris*) en vleermuizen. Een afwisseling van open en dichte beplantingsstructuren biedt kansen voor onder andere broedvogels als de heggenmus (*Prunella modularis*) en voor de huisspitsmuis (*Crocidura russula*).

6. Bronnen

6.1 Literatuur

Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. Tirion Natuur.

Dijkstra, J., 2016. Inventarisatie technische mogelijkheden voor het beschermen van muurplanten door gemeenten. <http://www.floron.nl/Portals/1/Plaatjes/Projecten/muurplanten/symposium-2016/Jildau-Dijkstra-2016-Technische-mogelijkheden-beschermen-muurplanten.pdf?ver=2016-11-15-161033-587>

Heusden, W.R.M. & S.J. Vreugdenhil, 2006. Handreiking Wet natuurbescherming. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Rapport, Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.

Jansen, E., M. Schillemans, T. van der Meij, A. van Strien, L. Soldaat, 2017. NEM Meetnet Vleermuis Transecttellingen. Telganger oktober 2017, nieuwsbrief Zoogdierverseniging.

Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Ministerie van EL&I, 2010. Buiten aan het Werk? Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure. [<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2010/03/01/buiten-aan-het-werk-houd-tijdig-rekening-met-beschermde-dieren-en-planten.html> (21-04-2014)].

Raaijmakers, R., 2017. Nader onderzoek vleermuizen Velmolenweg Uden. Rapport Ekoza.

Spruijt, G., 2017. Quickscan natuurwetgeving DICO-terrein te Uden. Rapport Agel adviseurs.

6.2 Websites

www.rijksoverheid.nl/ministeries/elenil

www.soortenbank.nl

www.telmee.nl

www.zoogdierverseniging.nl

Bijlage 1. Wet natuurbescherming

Algemeen

Op 1 januari 2017 wordt de Wet natuurbescherming van kracht. Deze wet is de Nederlandse implementatie van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, aangevuld met nationale bepalingen. De Wet natuurbescherming vervangt de Natuurbeschermingswet 1998, de Wet natuurbescherming en de Boswet. De Wet natuurbescherming kent drie pijlers, namelijk:

- bescherming van Natura 2000-gebieden,
- bescherming van soorten,
- bescherming van houtopstanden.

Daarnaast is er een belangrijke plaats ingeruimd voor de zorgplicht (artikel 1.11). Vanuit deze zorgplicht moeten handelingen achterwege blijven waarvan men kan vermoeden zij nadelige gevolgen kunnen hebben voor beschermde gebieden of soorten .

In dit hoofdstuk volgt een eenvoudige weergave van de essentie van de Wet natuurbescherming, voor zover deze betrekking heeft op ruimtelijke ontwikkelingen en festiviteiten. Verbodsartikelen worden voor de leesbaarheid vereenvoudigd weergegeven. Raadpleeg voor de exacte formulering de wetstekst (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2016-34.html>).

Bescherming Natura 2000-gebieden

Vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn hebben de lidstaten de verplichting om speciale beschermingszones aan te wijzen. Deze speciale beschermingszones heten Natura 2000-gebieden. Elk Natura 2000-gebied heeft instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van:

- leefgebieden voor vogelsoorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Vogelrichtlijn, en/of
- natuurlijke habitats en de habitats van soorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Habitatrichtlijn.

Verboden (volgens artikel 2.7, lid 2) is elke activiteit (in de wet: project of handeling) zowel binnen als buiten een Natura 2000-gebied die, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen:

- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of,
- een significant versturend effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.

De activiteit kan alleen doorgang vinden als Gedeputeerde Staten van de provincie waarin de activiteit plaatsvindt een vergunning verlenen. Voor diverse werkzaamheden in nationaal belang (zoals werkzaamheden rond de hoofdspoorwegen) is de minister van Economische Zaken bevoegd gezag.

Bescherming van soorten

De Wet natuurbescherming kent drie beschermingsregimes:

- beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn,
- beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn,
- beschermingsregime andere soorten.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Onder het beschermingsregime Vogelrichtlijn vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels. Op basis van artikel 3.1 is het verboden om:

1. opzettelijk vogels te doden of te vangen;
2. opzettelijk vogelnesten, -rustplaatsen en -eieren te vernielen of te beschadigen of vogelnesten weg te nemen;
3. eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
4. opzettelijk vogels te storen.

Het verbod om vogels opzettelijk te storen geldt niet wanneer dit niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende soort. Bij werkzaamheden in het broedseizoen kan het verlaten van nesten als gevolg van verstoring leiden tot het indirect doden van dieren of het aantasten van de functionaliteit van nesten en dus tot een overtreding van artikel 3.1, lid 1 en 2.

De vogelsoorten die jaar op jaar gebruik maken van hetzelfde nest verdeeld over vier categorieën waarvan de nest een jaarronde bescherming genieten. Ook is er een vijfde categorie van vogels waarvan een inventarisatie van de nesten gewenst kan zijn.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Onder het beschermingsregime Habitatrichtlijn vallen

alle dieren uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel a,
- het Verdrag van Bern, bijlage II,
- het Verdrag van Bonn, bijlage I,

en alle planten uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel b,
- het Verdrag van Bern, bijlage I.

Volgend artikel 3.5 is het verboden om, voorzover het soorten betreft uit bovenstaande bijlagen:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. opzettelijk dieren te verstoren;
3. opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen;
4. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
5. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

In de genoemde bijlagen van de verdragen van Bern en Bonn staan ook diverse vogelsoorten genoemd. Dit betekent dat voor deze soorten het (ver)storen ook verboden is wanneer dit geen effect heeft op de instandhouding van de betreffende soort.

Beschermingsregime andere soorten

Onder het 'beschermingsregime andere soorten' vallen een aantal soorten waarvoor er geen Europese verplichting ligt tot bescherming. Nederland geeft zo uitvoering aan de algemene verplichting van het Biodiversiteitsverdrag om de staat van instandhouding van dier- en plantensoorten te beschermen.

Volgens artikel 3.10. is het verboden om, voorzover het soorten uit deze lijst betreft:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
3. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Onder dit beschermingsregime vallen ook een groot aantal zeer algemene zoogdieren en amfibieën. Een groot deel van deze algemene soorten zijn door de provincies en het ministerie van EZ voor ruimtelijke ontwikkelingen vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

Ontheffing en vrijstellingen

Ontheffingen worden verleend door de Minister van Economische zaken of Gedeputeerde Staten, en geven een initiatiefnemer om onder voorwaarden de wet te overtreden. Vrijstellingen worden gegeven door de Minister van Economische zaken of Provinciale Staten en beschrijven handelingen en situaties waarin de wet niet van toepassing is.

Ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen of het verkrijgen van een vrijstelling kan alleen wanneer er:

- geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- geen negatief effect is op de staat van instandhouding van de soort;
- en er voldaan is aan de in de wet genoemde belangen (artikel 3.3, lid 4b, artikel 3.8, lid 5b en artikel 3.10, lid 2).

Voor het beschermingsregime overige soorten is het voldoende als er voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang.

Bescherming van houtopstanden

Een houtopstand beslaat een oppervlakte van 10 are of meer, of bestaat uit een rijbeplanting van meer dan twintig bomen, gerekend over het totaal aantal rijen.

Volgens artikel 4.2 vallen buiten de bescherming houtopstanden:

- houtopstanden binnen door de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom houtopstanden;
- houtopstanden op erven of in tuinen en fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen bedoeld als kerstbomen en niet ouder dan twintig jaar en kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa en die:
 - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid bestaande uit een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter;
 - zijn aangelegd na 1 januari 2013.

Volgens artikel 4.2 is het verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen zonder daar melding van te doen bij Gedeputeerde Staten. Dit geldt niet voor het periodiek vellen van griend- of hakhout. Binnen drie jaar moet het gevelde deel weer zijn herplant.

Vrijstellingen gelden er wanneer het vellen gebeurt middels een goedgekeurde gedragscode of de werkzaamheden voortvloeien uit instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden of nodig zijn voor aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen.